

สาวิณี ขอนแก่น 2557: ลิลิตจันทกินนร: การศึกษาเชิงวิเคราะห์

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วรรณคดีไทย) สาขาวิชาวรรณคดีไทย ภาควิชา

วรรณคดี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์เสาวณิต วิงวอน, อ.ด.

207 หน้า

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาเรื่องลิลิตจันทกินนรจากต้นฉบับเอกสารตัวเขียนที่ยังไม่ได้พิมพ์เผยแพร่ ประเด็นศึกษา ได้แก่ สมัยที่แต่ง ผู้แต่ง จุดประสงค์ในการแต่ง อันที่ลักษณะการปรับเปลี่ยนอรรถกถาจันทกินนรชาดกมาเป็นลิลิตจันทกินนร กลวิธีทางวรรณศิลป์ ลักษณะร่วมของลิลิตจันทกินนรกับวรรณคดีสมัยอยุธยา การส่งอิทธิพลให้วรรณคดีสมัยหลัง และคุณค่าของเรื่องลิลิตจันทกินนร

ผลการศึกษาพบว่า ลิลิตจันทกินนรที่มีมาจากอรรถกถาจันทกินนรชาดก เป็นวรรณคดีสมัยอยุธยา รัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราชซึ่งไม่ปรากฏนามผู้แต่ง การปรับเปลี่ยนเรื่องจากอรรถกถาจันทกินนรชาดกมีกระบวนการสร้างสรรค์จากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นวรรณคดีร้อยกรอง ได้แก่ การดำเนินเรื่องโดยยึดโครงสร้างของอรรถกถาชาดก ประกอบด้วย ปัจจุบันวัตถุ อดีตวัตถุ และสโมธาน แต่มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหา ได้แก่ การเพิ่มและเปลี่ยนแปลงรายละเอียดเนื้อหา การเพิ่มตัวละครและเหตุการณ์ รวมถึงการแทรกบทพรรณนาตามขนบการประพันธ์วรรณคดีร้อยกรองของไทย ซึ่งยังคงรักษามรรยาทของเรื่องทางพระพุทธศาสนาไว้ นอกจากนี้ กวีมีกลวิธีการสร้างตัวละครพระนางพิมพาและนางจันทกินนรีให้แสดงสภาวะทางอารมณ์ความรู้สึกและแสดงบทบาทในฐานะภรรยาและมารดาตามแบบผู้หญิงในอุดมคติเด่นชัดกว่าที่ปรากฏในอรรถกถาจันทกินนรชาดก

ลิลิตจันทกินนรมีกลวิธีการปรุงแต่งคำ ความ และเสียง ทำให้เรื่องมีความงดงามทางภาษาวรรณศิลป์ วรรณคดีเรื่องนี้มีลักษณะร่วมกับวรรณคดีสมัยอยุธยาหลายเรื่องและยังส่งอิทธิพลให้แก่วรรณคดีสมัยต่อมา ลิลิตจันทกินนรจึงเป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าและมีความสำคัญเรื่องหนึ่งในประวัติวรรณคดีไทย

Sawinee Khonkaen 2014: *Lilit Chandakinnorn*: An Analytical Study.

Master of Arts (Thai Literature), Major Field: Thai Literature, Department of Literature. Thesis Advisor: Associate Professor Sauvanit Vingvorn, Ph.D.

207 pages

This thesis aims at studying *Lilit Chandakinnorn* from unpublished manuscripts. The study focuses on textual dating, author, objectives, prosody, adaptation from Jātaka-atthakathā, literary art techniques, mutual characteristics between *Lilit Chandakinnorn* and other writings during Ayutthaya period, influence on Thai literary creation in later period and values of the text.

The research reveals that the origin of *Lilit Chandakinnorn* can be traced back to Chandakinnara Jātaka-atthakathā. The text was composed by an anonymous author in the reign of King Phra Narayana of Ayutthaya kingdom. The adaptation from Chandakinnara Jātaka-atthakathā was processed through poetic conventions of Buddhist scripture. Still, the author conformed to Jātaka-atthakathā narrative structure. Maintaining conventions of Buddhist literature, the author added story details, characters, incidents, and traditional poetic descriptions into the text. Moreover, the author shedded the light on two characters: Bimba and Chandakinnaree by illustrating their thoughts, emotions, and roles as perfectly virtuous wives and mothers. Compared to those in Chandakinnara Jātaka-atthakathā, these characters are more apparent.

In terms of literary values, the author conventionally utilized senses and sounds. Also, *Lilit Chandakinnorn* shares a lot in common with other literatures written in Ayutthaya period as the text has been influencing Thai literary creation later on. For this reason, *Lilit Chandakinnorn* deserves its prominent place in the history of Thai literature.